

HaKtav V'HaKabbalah: Chiddush And Covenant

Parashat Noach 5778

R' Yisroel Meir Rosenzweig

1. Bereishit 6:17-18 [JPS 1985 Translation]

(יז) וְאֲנִי הֲנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל בֶּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִגָּע:
(יח) וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבָאתָ אֵל הַתֵּבָה אַתָּה וּבְנֵיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵי אִשְׁתְּךָ וְנָשֵׁי בְנֵיךָ אִתְּךָ:

17. "For My part, I am about to bring the Flood—waters upon the earth—to destroy all flesh under the sky in which there is breath of life; everything on earth shall perish.

18. But I will establish My covenant with you, and you shall enter the ark, with your sons, your wife, and your sons' wives.

2. R' Yaakov Tzvi Mecklenburg [1785 - 1865, Germany, Russia], HaKtav V'HaKabbalah, Bereishit 6:18

1 (יח) והקמתי את בריתי. לכל המפרשים המקרא חסר, לכן יבארו כל אחד ענין אחר על מה היתה הקמת ברית, לרש"י על הפירות שלא ירקבו ושלא יהרגוהו רשעי הדור, לראב"ע שלא ימות במבול, לרמב"ן ברית הקשת, לר"א על קיום העולם, לרא"ש על ברית התורה. ולדעתי אין המקרא חסר כלום, וענין הברית מבואר במקרא עצמו, וזה הוא המכוון בדרך כלל: הנני עושה אתך דבר חדש ופלא גדול, והוא שהתיבה הקטנה מאד בכמותה הוא לפי ערך וסכום כל החיות העופות והרמשים, בכל זאת תכיל אותם: ועתה שמע פתרון המלות: שרש קם ישמש ג"כ על התחדשות ענין כמו וקם שאון בעמך, וקמו שני רעב, לא תקום פעמים צרה, וכן כאן והקמותי ענינו אחדש דבר מה (איך ויילל ענטשטעהען לאססען), בריתי שרשו ברה מגזירת ברו לכם איש שטעמו בחרו לכם איש (כמו מן שבה לשון שבית, שבית יעקב בסמוך גם במוכרת ובנותיו בשבית, כן תאמר מן ברה ברית בסמוך ובמוכרת עי' ראב"ע): וכן ושאר הברורים אשר נקבו בשמות (דה"א ט"ז), ותוכן הוראתו על בחירת והבדלת דבר מזולתו ליתרון מעלתו עליו, דומה ממש לענין בחירה שהוראתו על דבר נבחר, כמו שאול בחיר ד', וישראל בחירי, במבחר קברנו, מבחר שלישי (אויסגעזאנדערט אויסגעצייכנעט). והיא דעת רבותינו שאמרו (בפתיחתא דאיכה רבתי) זכור את בוראך בימי בחרותיך עד שבחרותיכם קימות עד שברית כהונה קימת שנאמר ובחור אותו מכל שבטי ישראל, עד שברית לוייה קימת שנאמר כי בו בחר ה"א, עד שברית מלכות ב"ד קימת שנאמר ויבחר בדוד, עד שברית ירושלים קימת שנאמר והעיר אשר בחרתי, עד שברית בהמ"ק קימת שנאמר ועתה בחרתי, עד שאת קימת שנאמר כי בך בחר. ע"כ. מבואר מדבריהם שבאור שם ברית דומה ממש לענין בחירה והפלגה וכמ"ש, והאוהב את האיש הנבדל והמופלג משאר העם ביתרון מעלותיו יקרא בריתי ר"ל בחירי (מיינ אויסערלעזענער, אויסגעצייכעטער), וזהו וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם, המכוון בכלם בחירי (והמפרשים יוסיפו שם על לשון המקרא איש בריתי או בריתי אשר עם יעקב וכו' יעו"ש ולדברינו אין צורך לתוס' דברים), וכן כל דבר המובחר ומופלג בענינו ליציאתו מגדר סדר הטבעי יקרא ברית ותרגומו (זאנדערבאר), והמכוון במלות והקמתי את בריתי אתך, אחדש אתך ענין מובחר, ומבאר והולך ענין הנפלא שיחדש לפניו, ובאת אתה וגו' ומכל החי, ר"ל כל מספר הרב מבע"ח כלכם תבאו אל התיבה, אף שקטנה היא בכמותה לפי ערך המספר הרב, בכל זאת תכיל כל הברואים האלה; כי כמו שיורה לשון יצא על ההרחבה וההתפשטות כמו ויצא שמו למרחוק, ככה שרש בא אל הפוכו והוא צמצום דבר גדול אל תוך מרחב קטן. הנה עז"א ובאת, ירצה החזקת מיעוט הכמות המרובה במספר. (עי' בדברי הרמב"ן שכתב שדרך נס היה שיחזיק פה המועט את המרובה, ולדברינו הודיע הוא ית' את נח בפירוש עשיית הדבר הנפלא הזה היוצא מגדר הטבעי), ולפי המבואר אין כאן הצווי אל נח לבא אל התיבה כ"א הודעת הנס, והצווי לבא בתוכה הוא בפרשה הבאה כאמור שם בוא אתה אל התיבה.

3. Bereishit 9:11-17 [JPS 1985 Translation]

(יא) וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִפְרֹת כָּל בֶּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מִבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ:
(יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם:
(יג) אֶת קַשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ:
(יד) וְהָיָה בְּעָנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וּנְרָאתָה הַקַּשְׁתַּת בְּעָנָן:
(טו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשָׂר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל בֶּשָׂר:
(טז) וְהָיְתָה הַקַּשְׁתַּת בְּעָנָן וְרֵאִיתָהּ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹקִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:
(יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֵל נֹחַ זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל בֶּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

11. I will maintain My covenant with you: never again shall all flesh be cut off by the waters of a flood, and never again shall there be a flood to destroy the earth."

12. G-d further said, "This is the sign that I set for the covenant between Me and you, and every living creature with you, for all ages to come.

13. I have set My bow in the clouds, and it shall serve as a sign of the covenant between Me and the earth.

14. When I bring clouds over the earth, and the bow appears in the clouds,

15. I will remember My covenant between Me and you and every living creature among all flesh, so that the waters shall never again become a flood to destroy all flesh.

16. When the bow is in the clouds, I will see it and remember the everlasting covenant between G-d and all living creatures, all flesh that is on earth.

17. That," G-d said to Noah, "shall be the sign of the covenant that I have established between Me and all flesh that is on earth."

4. Bereishit 15:17-18

(יז) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעֵלְטָה הָיָה וְהִנֵּה תְנוּרָה עֹשֶׂן וְלֶפֶיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה:

(יח) בַּיּוֹם הַהוּא פָּרַת ד' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְהַר מִצְרַיִם עַד הַנְּהָר הַגָּדֹל נְהַר פָּרַת:

17. The sun set and it became very dark; and behold, a smoking furnace and a flaming torch had passed between these pieces.

18. On that day Hashem made a covenant with Avram, saying: To your descendants I have given this land, from the river of Egypt as far as the great river, the Euphrates.

5. R' Yaakov Tzvi Mecklenburg [1785 - 1865, Germany, Russia], HaKtav V'HaKabbalah, Bereishit ibid.

1 (יח) כרת ברית. שם ברית ע"מ שבית, ובנותיו בשבית, והוא לשון ברירה לרש"פ, והוא מה ששני צדדין בוררין להם
2 איזה דבר שיהיו שניהם מחוייבים בו בפרטות, הן קיום או שלילה, חוץ מן החיובים שכל אדם מחוייב לחברו מצד
3 המוסר והחברה המדינית, כאלו תאמר שמחייבין את עצמן לבוא זה לזה כשהוא עושה משתה לחתנות בנו ובתו או שלא
4 לעשות דבר פלוני ופלוגי, הנה החיוב ההוא יקרא ברית ע"ש שנתברר ביחוד להיות משותף בין הצדדים והוא הנושא,
5 ופעל הברירה של אותו החיוב יקרא כריתה, דהיינו כריתת דבר פלוני וחתוכו משאר דברי רשות שבין בני אדם, שכולם הם
6 רשות וזהו לבדו נכרת מהם ונעשה חיוב. כי על כל פסוק דבר לחיוב יאמר בלשון עברי לשון כריתה, כמו ואת אשר נגזר
7 עליה, שבועים שבועים נחתך אל עמך, אנחנו כורתים אמנה (נחמיה י"ד), וכל מה שיאמר העברי קוצץ דמים, קוצב הדבר,
8 כולם מלשון כריתה שנכרת מכל השאר, והוא ענין כל כריתות ברית שבמקרא, כי החיוב ההסכמי המוברר בין הצדדים
9 יקרא ברית (וואהלפפליכט), וההגבלה לעשות את הדבר היא מחוייב יקרא כריתה (בעשלוסט), והצדדים העושים זה יקראו
10 כורתי ברית, ולפעמים עושים כורתי הברית ביניהם איזה דבר לסימן שיתפרסם שהם בעלי ברית, כאלו תאמר שנושאים על
11 ראשיהם או בכגדיהם איזה דבר לסימן הברית שביניהם, אותו הסימן יקרא אות הברית (צייכען דער וואהלפפליכט), זה"ש
12 זאת אות הברית אשר אני נותן וגו', את קשתי נתתי בענן, שהברית בעצמו הוא שלא יהיה עוד מבול, והכריתה הוא
13 שיהיה שלילת המבול חיוב לא רשות, וכורתי הברית הם הש"י מצד אחד והבריות צד שני, והאות עליו הוא הקשת
14 המתהווה ביום הגשם, וכן אות ברית המילה, והיה לאות ברית ביני וביניכם (לקמן י"ז), שהברית הוא שיהיה הוא ית' לאלקים,
15 והכריתה הוא החיוב שבו, והאות עליו המילה, וכן אות השבת והמועדים והתפילין, כי התורה כולה בעצמה תקרא ברית, כמו
16 ספר הברית, לוחות הברית, ויגד לכם בריתו (דברים ד'), והאות על ברית התורה היא המילה והשבתות והתפילין.

17 הנה אופני הברית שנים,

18 • האחד שיתחייבו הצדדים זה לזה בדברים שוים, כענין שיתחייבו המלכים לסייע זה את זה בעם ובממון לעת הצורך,

19 • והשנית מה שיתחייבו הצדדים זה לזה זה בעם וזה בממון זה בהכנסת תבואות למדינה וזה בהכנסת סחורות, וכענין

20 ההתחייבות והתנאים שבין איש לאשתו;

21 מהאופן האחרון הוא ענין הברית שבין בני אדם למקום ב"ה, שבני אדם מחוייבים לקיים מצותיו ית', והוא התחייב

22 להיטיבן להם בכל מיני טובות, והגר"א כתב (בפי' לספר היצירה פ"א ע"ח) ענין ברית הוא, אדם שיש לו אוהב כנפשו ורצה

23 שלא יפרש ממנו, אבל א"א להיות אצלו, נותן לו דבר שכל מגמתו ותשוקתו אליו, והם נקשרים ע"י הדבר ההוא, אף על פי

24 שנוטל ממנו הדבר מכל מקום כל מחשבתו שם, והוא לשון ברית, והוא הבטחה שעל ידי הדבר ודאי לא יתפרד ממנו, וזהו ענין

25 לשון כריתה שכורת ממנו הדבוק לו ונותן וכן הוא הקשת שהוא דבר מאצילותו ית', ונשתבשו בה כל הפילוסופים והמפרשים

26 הנמשכים אחריהם, לפי שהוא דבר למעלה מן השכל. וכן התורה והמילה הן דברים אמצעים בין הבורא ית' ובין ישראל, וכל

27 זה לפי שאין יכולת להשיג בעצמותו יתברך, וכן היו צריכין ישראל במשכן ומקדש לאמצעים כמו ארון וכרובים, ונקרא ארון

28 הברית הכלל לפי שאי אפשר להשיגו רק על ידי אמצעים, עכ"ד היקרים. ובזה יותר נכון לשון כריתה המחובר עם ברית, אשר

29 לדעת המפרשים הוא קשה ההתוך, כי איך יונח כריתת והבדלת דבר המתאחד לשני חלקים, להורות על דבקות ואהבת הצדדים,

30 ויותר היה ראוי לכמו זה דבקות והתאחדות שני דברים הנפרדים. והנה לדעתו נכלל ענין נתינה בלשון כריתה וכדמצאנוהו

31 בשאר מקומות, ואתנה בריתי בבשרכם, הנני נותן את בריתי ואין ענין נתינה זה בלשון כריתה, כי גם בשאר לשונות משותף

32 ענין החלוקה (טהיילען) בענין הנתינה והשתתפות; ההשתתפות בצער חברו ושמתו יקרא (טהיילענעמענד) כאילו הוא מתאחד

33 עם חברו ומגיע גם לו חלק מה מן הצער והשמחה, המודיע לחבירו דבר מה יאמר (מיטטהיילען דיא נאכריכט) שחבירו יהיה

34 משותף עמו בדיעת הדבר, וכל אחד יש לו חלק בה, וכן מלך העושה חסד לאיש, ונותן לו דבר יקר או קורא לו בשם נכבד

35 יאמר (ערטהיילט גאדע) כאלו נותן חלק מכבוד עצמו לחברו. אמנם יש הבדל בין לשון נתינה ובין לשון כריתה המשמש

36 לנתינה, כהבדל שבין חלק מחמתו ליראיו ובין נתן מחמתו לבשר ודם. חלק מכבודו, נתן מכבודו (בברכות נ"ח) - והבן ע"ו.